

Keuzewijzer Beleidsregels

In opdracht van de VNG wordt op dit moment gewerkt aan een modelbeleidsregel voor de uitwerking van de bevoegdheden die op grond van de Participatiewet in balans per 1 januari 2026 aan gemeenten zijn toevertrouwd. Het gaat daarbij om de volgende vier bevoegdheden:

1. Bevoegdheid om bepaalde giften in individuele gevallen vrij te laten;
2. Het behandelen van bijstandsaanvragen van jongeren voor afloop van de zoektermijn;
3. Het kunnen volgen van de vereenvoudigde aanvraagprocedure;
4. Het verlenen van bijstand met terugwerkende kracht.

Omdat we zien dat enkele gemeenten al aan de slag zijn met het opstellen van beleidsregels vindt de VNG het wenselijk om vooruitlopend op de vaststelling van het model alvast de omstandigheden te publiceren waarbinnen de VNG tot een modelbeleidsregel zal komen.

Hieronder wordt per bevoegdheid aangegeven aan welke omstandigheden gemeenten per bevoegdheid kunnen denken. Gemeenten die alvast aan de slag willen, kunnen dit gebruiken om hun beleid voor te bereiden. De modelbeleidsregel zal naar verwachting begin december 2025 worden gepubliceerd. Daarna kan besluitvorming in het college plaatsvinden.

Bevoegdheid

Bevoegdheid om bepaalde giften in individuele gevallen vrij te laten

Gemeenten kunnen beleid opstellen waarin zij aangeven welke giften zij in individuele gevallen als verantwoord beschouwen binnen de kaders van *artikel 31, tweede lid, onderdeel s, van de Participatiewet*.

Een gemeente kan ervoor kiezen om de volgende giften vrij te laten:

- a. giften die worden gebruikt voor kosten waarvoor anders bijzondere bijstand verleend had kunnen worden;
- b. giften die worden ingezet voor medisch noodzakelijke kosten;
- c. giften die gebruikt worden om probleemschulden af te lossen die zijn ontstaan vóór de ingangsdatum van de bijstandsverlening;
- d. giften in natura (geen kostenbesparende bijdrage) met een waarde tot maximaal € [bedrag invullen];
- e. andere, lokaal relevante categorieën giften

Omstandigheden

Een gemeente kan ervoor kiezen om de volgende giften vrij te laten:

- a. giften die worden gebruikt voor kosten waarvoor anders bijzondere bijstand verleend had kunnen worden;
- b. giften die worden ingezet voor medisch noodzakelijke kosten;

- c. giften die gebruikt worden om probleemschulden af te lossen die zijn ontstaan vóór de ingangsdatum van de bijstandsverlening;
- d. giften in natura (geen kostenbesparende bijdrage) met een waarde tot maximaal € [bedrag invullen];
- e. andere, lokaal relevante categorieën giften

Keuzeoptie: Gemeenten kunnen één of meerdere van bovenstaande categorieën opnemen, of zelf aanvullende voorwaarden formuleren.

Bevoegdheid

Het behandelen van bijstandsaanvragen van jongeren voor afloop van de zoektermijn

Gemeenten hebben beleidsruimte om aanvragen van jongeren vóór afloop van de vierwekenzoektermijn toch in behandeling te nemen, *artikel 41, elfde lid, Participatiewet*.

Omstandigheden

Omstandigheden waarin de gemeente een aanvraag wél eerder behandelt:

- a. de jongere verblijft in een inrichting of heeft recht op opvang (Wmo 2015);
- b. de jongere verbleef het afgelopen jaar in een inrichting, opvang (Wmo 2015), pleeggezin of gezinshuis (Jeugdwet);
- c. de jongere viel onder een kinderbeschermingsmaatregel in het afgelopen jaar;
- d. de jongere een zorgbehoefte heeft;
- e. de jongere is niet ingeschreven als ingezetene in de BRP of met een briefadres;
- f. de jongere ontving het afgelopen jaar bijstand;
- g. de jongere heeft probleemschulden of hier kans op als de vierwekenzoektermijn wordt toegepast;

Keuzeoptie: De gemeente kan deze situaties geheel of gedeeltelijk overnemen en/of zelf criteria toevoegen.

Alternatief beleid: Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om juist géén gebruik te maken van de bevoegdheid in bepaalde gevallen, bijvoorbeeld als:

- a. de jongere beschikt over een startkwalificatie;
- b. de jongere zich onvoldoende heeft ingespannen om werk te vinden;
- c. de jongere beschikt over vermogen van € [bedrag noemen] of meer.

Bevoegdheid

Gebruikmaken van de vereenvoudigde aanvraagprocedure

Gemeenten kunnen de aanvraagprocedure voor bijstand vereenvoudigen door gebruik te maken van al eerder bekende gegevens bij een nieuwe aanvraag, *artikel 43a, eerste lid, van de Participatiewet*

Omstandigheden

Voorwaarden die de gemeente kan stellen:

- a. de nieuwe aanvraag is ingediend binnen [termijn, maximaal 12 maanden] na het eindigen van de algemene bijstand;
en
- b. de eerdere bijstandsverlening is beëindigd vanwege:
 - werkaanvaarding;
 - een uitsluitingsgrond van artikel 13 van de Participatiewet;
 - verblijf buiten de gemeente, of
 - een reden die de gemeente zelf kan bepalen.

Controle vooraf:

De gemeente moet vooraf in ieder geval verifiëren of er wijzigingen zijn in:

- Hoofdverblijf;
- Gezinssituatie;
- Inkomen en vermogen.

Bevoegdheid

Verlenen van bijstand met terugwerkende kracht

De wet biedt ruimte om bijstand met terugwerkende kracht toe te kennen, als daar aanleiding toe is, *artikel 44, vijfde lid, van de Participatiewet*

Omstandigheden

Omstandigheden waarin terugwerkende kracht mogelijk is:

- a. de belanghebbende heeft zich niet eerder kunnen melden, bijvoorbeeld door:
 - de belanghebbende was niet in staat om bijstand aan te vragen of niet op de hoogte van de mogelijkheid tot bijstand;
 - een afwijzing van een voorliggende voorziening;
 - een eerdere bijstandsaanvraag is buiten behandeling gesteld of afgewezen omdat niet tijdig alle gegevens zijn aangeleverd;



- de belanghebbende had onvoldoende inzicht in inkomsten/vermogen door bijv. flexibel werk, scheiding, detentie, erfenis;
 - de belanghebbende heeft met terugwerkende kracht een verblijfsvergunning gekregen.
- b. Als sprake is van ernstige gevolgen bij het niet met terugwerkende kracht toekennen van bijstand, bijvoorbeeld:
- de belanghebbende heeft probleemschulden en/of betalingsachterstanden;
 - na de melding is executoriaal beslag gelegd op de middelen van belanghebbende of is belanghebbende failliet verklaard;
 - na de melding is de huur van woonruimte opgezegd, de zorgverzekering geroyeerd, of gas, licht of water afgesloten.

Gemeenten kunnen een maximale termijn vaststellen van bijvoorbeeld **maximaal 3 maanden** vóór de melding.